

ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УСТАНОВ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СФЕРИ

Методи управління фінансовою безпекою фінансово-кредитних установ мають забезпечити такі умови функціонування таких установ, за яких його взаємодія з оточуючим середовищем не суперечила б його специфіці як особливого грошово-кредитного інституту та його ролі в суспільному розвитку. Зокрема, важливого значення для підвищення рівня фінансової безпеки фінансово-кредитних установ набуває Базель-2 «Загальні регулятивні підходи до підвищення стійкості банків та банківського сектора», за яким було досягнуто згоди щодо визначення капіталу банку і його елементного складу.

Базельські угоди про капітал мають особливе значення у створенні сприятливих умов для підтримки стійкості банківських систем і попередження фінансових криз фінансово-кредитних установ.

У 1988 р. Базельський комітет з питань банківського нагляду прийняв Міжнародне наближення оцінки капіталу і стандартів капіталу (International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards). Документ відомий також як Угода про капітал, або Базельська угода. Пізніше цей документ отримав ще одну назву – «Базель» [1].

Перегляд системи показників оцінки фінансової безпеки відбувся у 2004 році (так званий Базель-2), який запропонував рекомендації у сфері політики управління операційними ризиками. Фінансово-кредитним установам рекомендовано оцінювати операційні ризики та створювати резерви додаткового капіталу. Існує три варіанти розрахунку капіталу під операційні ризики:

- 1) базовий індикативний підхід (базового індикатора);
- 2) стандартизований підхід (Alternative Standardized Approach, ASA);
- 3) вдосконалений підхід (Advanced Measurement Approach).

Рекомендований підхід передбачає гнучкішу систему ідентифікації та визначення операційних ризиків фінансово-кредитних установ, але також вимагає вищого рівня розвитку методів ризик-менеджменту. Передбачається більш широке використання у цьому випадку застосування базового індикативного підходу. Застосування сучасних та гнучких методик управління операційними ризиками фінансово-кредитних установ дозволить знизити рівень регулятивного капіталу і вивільнить додаткові фінансові ресурси для розвитку фінансово-кредитної сфери. В цілому вимоги Базель-2 більш жорсткі і вимагають від фінансово-кредитних установ застосування методів «прогресивного» регулювання, що зорієнтовує їх на розвиток.

З метою виконання вимог Базельського комітету фінансово-кредитні установи мають оптимізувати процес управління власним капіталом, а саме:

- 1) постійно нарощувати капітал, враховуючи об'єм фінансово-кредитних операцій та рівень прийнятих ризиків;
- 2) активно та ефективно здійснювати рекапіталізацію прибутку;
- 3) розробити та апробувати внутрішню політику щодо рівня власного капіталу з урахуванням прийнятного рівня ризику.

Дослідження наукових публікацій щодо управління операційним ризиком дозволяє стверджувати, що серед основних методів управління операційним ризиком є наступні: метод узгодження термінів розміщення активів і залучення пасивів (збалансований, незбалансований за термінами); геп-метод (за яким визначають стратегію фіксації спреда або стратегію управління гепом); імітаційне моделювання; хеджування; метод дюрації (передбачає стратегію імунізації балансу чи стратегію управління дюрацією), метод сек'юритизації [1, 2].

Метод сек'юритизації передбачає можливість позбутися ризикових активів шляхом їх продажу. Необхідно відмітити, що сек'юритизація стала однією з прогресивних фінансових інновацій кінця ХХ ст. Сек'юритизація це об'єднання кредитів в пули і структуризація їх як цінних паперів, що

забезпечені, відповідно до аналізованих кредитів, грошовими потоками. Вперше сек'юритизованими активами стали довгострокові іпотечні кредити, однак будь-який вид активів може бути сек'юритизованим [2].

Зазначені можливості дозволили фінансово-кредитним установам продавати та обслуговувати значні за обсягами кредити. Крім цього сек'юритизація дозволяє генерувати доходи у формі комісійних чи плати за обслуговування, також є ефективним методом мінімізації операційних ризиків. Широке впровадження сек'юритизації у вітчизняній практиці фінансово-кредитних відносин ускладнене через ряд причин.

Метод аналізу дюрації заснований на здатності такого показника відображати чутливість поточної вартості певного фінансового інструмента до зміни відсоткової ставки фінансово-кредитних операцій. При цьому, більше значення дюрації фінансового інструмента, відображає вищу чутливість його поточної вартості до зміни відсоткових ставок. Процес управління дюраціями це встановлення цільових значень та обмежень на оптимальний дисбаланс дюрацій або на співвідношення дюрації активів до дюрації пасивів.

Перевагами зазначеного метода є відносно простий математичний розрахунок, що можна описати певною моделлю та можливість обліку ефекту щодо зміни в економічній оцінці вартості комерційного банку. Недоліками можна назвати низьку точність аналізу при великих змінах відсоткової ставки, неврахування базового ризику і залежності від відсоткової ставки інших доходів (не відсоткових). Ризиками за відсотковими ставками управляють за допомогою узгодження термінів до погашення (дюрацій) та за допомогою позабалансових інструментів (хеджування).

Впровадження у практику фінансово-кредитних установ такого методу управління відсотковим ризиком, як хеджування дозволяє повністю або частково убезпечитися від ризику зміни вартості активів або пасивів у майбутньому, що зумовлюються впливом зміни відсоткової ставки. Також при цьому широко використовують такі похідні фінансові інструменти як процентні свопи, процентні ф'ючерси, форварди, процентні кепи, коллари. При цьому недосконалість нормативно-правового регулювання а також недостатній розвиток ринку похідних фінансових інструментів стримує їх широке використання фінансово-кредитними установами.

Отже, у сталому розвитку та ефективному функціонуванні фінансово-кредитних установ зацікавлені як вітчизняні суб'єкти економічної діяльності, безпосередньо економічні системи всіх рівнів, так іноземні інвестори. Відповідно залишаються актуальними шляхи подальшого вдосконалення методів управління та підтримання достатнього рівня фінансової безпеки фінансово-кредитних установ з урахуванням досягнень світової практики та особливостей розвитку національного фінансового ринку.

Список використаних джерел:

1. Дзюблюк О.В., Михайлюк Р.В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування. Монографія / О.В. Дзюблюк, Р.В. Михалюк. – Тернопіль, Тернопільський національний економічний університет, 2009. – 257 с.

2. Партин Г.О., Слобода Л.Я. Внутрішньобанківське регулювання кредитних ризиків: [Текст] Монографія. – К.: УБС НБУ, 2007. – 232 с.